

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת קדושים תשע"ז שנה ג' גליון 136
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: מדוע רבי שמעון בר יוחאי לקח עמו את אלעזר בנו למערה

נמצא כי רשב"י זכה לכל השגותיו על ידי פרישותו והתבודדותו במערה יחד עם בנו. אך אם כן נשאלת השאלה, מדוע רשב"י לקח את בנו רבי אלעזר יחד עמו ולא הסתפק להיות לבדו במערה.

אלא מובא בספר דברי יחזקאל החדש ועמ' קכ"ד ערך לימוד האב עם בנו בשם הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זי"ע שאמר, שיש ליצר הרע ענין מיוחד להפריע לאב ללמוד עם בנו, משום שהוא יודע שאין דבר גדול מזה.

כמו כן מצינו ברש"י על הפסוק "ושננתם לבניך" – אלו התלמידים. ע"כ. וצריך להבין, מדוע שינה רש"י מדרכו לפרש כפשוטו של מקרא, וביאר על פי הדרש?

אלא שרש"י ביקש ללמדנו סדר עדיפויות, בדרך כלל אדם מעדיף ללמד תלמידים שאינם בניו מאשר את בניו שלו, משום שהתלמידים יודעים להעריך אתו יותר מאשר בנים, או מטעמים אחרים. בא רש"י ומלמדנו, כי התלמידים העיקריים של האדם אלו בניו.

ולפי זה נראה לפרש את דרשת בעל ההגדה: "ואת עמלנו אלו הבנים", כפי שפירש המהרש"א (בחידושי לסנהדרין צט:). על הפסוק "אדם לעמל יולד", לעמ"ל ראשי תיבות: ללמוד על מנת ללמד. היינו ללמד תורה את בניו.

על פי זה יש לומר, כי רשב"י אשר ידע את המעלה של הלימוד עם הבן, העדיף לקחת את בנו עמו מאשר ללמוד לבדו, אע"פ שאולי אם היה לומד לבדו היה מתעלה יותר, אבל סגולת לימוד התורה היא דוקא עם הבן.

הפסוק הפותח את פרשת קדושים הוא "דבר אל כל עדת בני ישראל וגו' קדושים תהיו", פירש רש"י: פרשה זו בהקהל נאמרה, לפי שרוב גופי תורה תלויים בה. ומסביר החתם סופר, החובת הלבבות (שער הפרישות פ"ג) מדבר בגודל מעלת הפרישות והבדידות, שהקב"ה לא רוצה שיהיו פרושים, כלומר, שילך במקום שאין אנשים, למדבריות ויערות, אלא שיהיה אוהב את הבריות ללמדם בינה והשכל, ואפילו שביזה ממעט בזה להשלים את עצמו, אפילו הכי הוא רצון ה' להיות אוהב הבריות, שעל ידי זה מקרבן לתורה בחיבור ובדביקות זו.

וזה שביאר כאן באמרו קדושים תהיו, שתהיו בפרישות, ונוכל לטעות שענין פרישות היינו בדידות הגוף, לכך נאמר "דבר אל כל עדת וגו'", והיינו פרשה זו בהקהל נאמרה, שיהיה פרוש אבל גם מעורב עם בני אדם.

בדרך זו נבוא ונבאר דבר תמוה לכאורה אצל התנא רבי שמעון בר יוחאי, אשר התחבא במערה שלש עשרה שנה יחד עם רבי אלעזר בנו כמובא בשבת (לג), ושם הגיע לכל השגותיו בתורה, וכדברי הזוהר חדש (פרשת כי תבוא דף עג.) ובתיקוני הזוהר (דף ב:.) וז"ל תרגום: רבי שמעון הלך לו וברח למדבר של לוד, ונגזז במערה אחת הוא ורבי אלעזר בנו, נעשה נס שיצא להם עץ חרובים אחד ומעיין מים אחד, אכלו מאותו חרוב ושתו מאותם המים, והיה אליהו זכור לטוב בא אליהם בכל יום שתי פעמים ולימד אותם, ולא ידע אדם בהם. ע"כ.

וכן יש לדייק במאמר הפיוט: "במערת צורים **שעמדת** שם קנית הודך והדרך", ולכאורה מהו הלשון "שעמדת" הרי במערה רשב"י שכב וכלל לא עמד?

אלא חז"ל במסכת חגיגה (טו.) לימדונו, שאם דומה הרב למלאך ה' צבאות ילמדו תורה מפיהו, ולכאורה מנין לתלמיד לדעת כיצד נראה מלאך שידע אם הרבי שלו דומה לו?

אלא המלאכים נקראים עומדים, כנאמר (זכריה ג', ז'): "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה", כי הם עומדים על מקומם תמיד – לא מתקדמים בצדקתם ולא מדרדרים ברשעתם, כי אין להם יצר הרע ואינם עומדים לפני בחירה אם לעשות טוב או רע. הם עומדים. אך הצדיקים תמיד הולכים מחיל אל חיל, מתגברים על יצרם ומתרוממים ממדרגה אחת למדרגה גבוהה יותר. וזאת לימדונו חז"ל, רק רב אשר הוא דומה למלאך, שמוותר על ההתעלות העצמית שלו למען טובת תלמידיו, שחוזר שוב ושוב על החומר הנלמד, ולכאורה ברגעים אלו הוא מפסיד את התקדמותו האישית, הוא דומה למלאך, וממנו יש ללמוד תורה.

כך גם רשב"י את עיקר קניין הודו והדרו קנה על ידי "עמידה", היינו כאשר לימד את בנו, אשר לכאורה היה צריך ללמדו דברים פשוטים ובאותו זמן לא היה מהלך ומתקדם בלימודו, אולם עיקר סגולת התורה נאמרה דוקא על הלומד תורה עם בניו.

והנה מצינו בזוהר הקדוש באדרא רבא (פרשת נשא דף קמד): כי רשב"י נקרא בתואר "שבת" שכל ששת ימים מתברכים ממנו וז"ל: רבי יהודה קארי ליה שבת דכולהו שיתא מניה מתברכין, דכתיב "שבת לה' קודש לה'", מה שבת לה' קודש, אף רבי שמעון שבת לה' קודש. ע"כ.

ויש לבאר על פי דרכינו הטעם שנקרא רשב"י שבת, על פי מה שכתב בספה"ק נועם אלימלך (תחילת פרשת ויגש), כי בימות החול עובדים אנו אותו יתברך מיראה, ואילו בשבת קודש העבודה היא מתוך אהבה, ולכן צריך להזכיר את יום השבת גם בימות החול לפני שיר של יום, כדי להמשיך ולכלול בתוך היראה של ימות החול את העבודה של שבת שהיא בבחינת אהבה וז"ל: ונראה כי השבת הוא

רק אהבה, והאדם צריך לקשר ימי החול בשבת כי ימי החול הם יראה, וכתבנו שהיראה צריכה להיות מתוך אהבה ולכן מטעם זה אנו מונים ימי החול על ידי השבת, היום יום ראשון בשבת וכן כל יום ויום, כדי לקשר השבת בימי החול, שגם בימי החול יהיה אהבה ויהיה יראה מתוך אהבה, וכשהיראה היא מתוך אהבה אזי גם ימי החול נקראים שבת, כי הם גם כן מדרגות אהבה וכו'. ע"כ.

נמצא כי רשב"י אשר זכה לתואר "שבת" מחמת שהיה עובד את השם יתברך מתוך אהבה גם בימות החול.

והנה חז"ל בקידושין (ל.) החשיבו את המלמד בנו ובן בנו תורה, כאילו קיבל תורה מהר סיני, יעו"ש. וכתב בפירוש הרי"ף לעין יעקב, שהטעם הוא כיון שלא ניתנה תורה לישראל אלא מתוך ערבות הבנים, שהם ילמדו התורה בטהרה ובהבל שאין בו חטא, א"כ המלמד בנו ובן בנו תורה, הוא יורה שמקבל התורה **מאהבה**, כיון שמשתדל להשלים ערבותו ותקיים התורה בהבל שאין בו חטא, ומי שאינו מלמד בנו תורה אינו מקיים התנאי של קבלת התורה וכו'. ע"כ.

נמצא כי העובד את ה' מתוך אהבה, אינו מסתפק בלימוד העצמי שלו אלא גם מלמד את בניו ונכדיו, לכן רשב"י שהיה עובד את ה' מתוך אהבה לקח עמו את בנו למערה כדי ללמדו תורה.

הסבר נוסף לכך שרבי שמעון לקח עמו את בנו למערה, על פי חידושו של בעל החידושי הרי"ם בספר הזכות (דף פ"א ד"ה תיקוני הזוהר) שכתב בענין שורש נשמתו של רשב"י, שמבואר בזוהר חדש (מדרש רות דף קט.) שעשרה הרוגי מלכות באו לתקן חטא מכירת יוסף, ומחדש החידושי הרי"ם שאחר שנהרגו עשרה הרוגי מלכות באו שלשה תנאים: רבי יהודה רבי יוסי ורבי שמעון בר יוחאי, אשר שמם תורה שהיו גלגולם של שלשה שבטים שנקראו בשם זה: יהודה יוסף ושמעון. יעו"ש כל דבריו.

מבואר כי רשב"י היה גלגולו של שבט שמעון, ומצינו כי שבט שמעון תפקידם היה ללמד תינוקות (רש"י ויחי מ"ט, ז', ע"פ המדרש בר"ר צח ה), לכן רשב"י לוקח עמו למערה את אלעזר בנו כדי ללמדו תורה ולקיים את תפקידו מגלגולו הקודם.